

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

**LIETUVOS
RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS
SKOLA
2002**

Vilnius
2003

TURINYS / CONTENTS

I. ĮVADAS	5
II. LIETUVOS VALSTYBĖS SKOLA IR JOS STRUKTŪRA	7
III. LIETUVOS VALSTYBĖS SKOLINIMASIS	10
3.1. Valstybės skolinimasis pinigų ir kapitalo rinkose	10
3.2. Valstybės skolinimasis iš tarptautinių finansinių institucijų	15
3.3. Valstybės garantijų teikimas	16
IV. 2002 m. VALSTYBĖS SKOLINIMOSI POLITIKA	17
V. VALSTYBĖS SKOLOS PROGNOZĖS	21
I. INTRODUCTION	25
II. PUBLIC DEBT AND ITS STRUCTURE	27
III. GOVERNMENT BORROWING	30
3.1. Government borrowing in money and capital markets	30
3.2. Government borrowing from international financial institutions	35
3.3. Issuance of government guarantees	36
IV. GOVERNMENT BORROWING POLICY IN 2002	38
V. PUBLIC DEBT FORECAST	42

Lietuvos Respublikos finansų ministerija kiekvienais metais išleidžia leidinį apie valstybės skolą. Šiame leidinyje yra apžvelgiami valstybės skolos pokyčiai per 2002 metus, pateikiami statistiniai ir analitiniai duomenys apie valstybės vidaus ir užsienio skolą.

Lietuvos ekonomikos apžvalga

Makroekonominė situacija Lietuvoje 2002 metais, išlaikydama kelerių metų tendencijas, ženkliai gerėjo. Tarptautinė valiutos fondo direktorių valdyba, įvertinusi 2002 metų Lietuvos makroekonominis rodiklius ir šalies ekonomikos tendencijas, pripažįsta šalį per metus padariusi įspūdingą pažangą bei prognozuoja stabilų augimą 2003 metais.

BVP augimas, pagrįstas eksportu bei šoktelėjusia vidaus paklausa, pranoko net pačius optimistiškiausius lūkesčius. BVP 2002 m. sudarė 50 678,6 mln. litų. BVP pokytis per metus siekė 6,7 procento. Vienam šalies gyventojui per metus sukurta BVP už 14 609 litų. BVP defliatorius buvo lygus nuliui, taigi ir realus, ir nominalus BVP augimas sutapo.

Ūkio augimą skatino spartus eksportas, atsigaunanti vidaus paklausa, darbo našumo (apdirbamoji pramonė, elektros, vandens ir dujų tiekimo, statybos) ir dirbto laiko didėjimas (mažmeninė ir didmeninė prekyba, transporto ir sandėliavimo veiklos).

Statistikos departamento prie LR Vyriausybės duomenimis, 2002 metais prekių ir paslaugų eksportas palyginamosiomis 2000 m. kainomis išaugo 19,4 proc., o importas – 16,1 procento. Investicinių prekių importo ir statybos apimčių didėjimas lėmė spartų bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo augimą.

2002 m. daugiasia prekių eksportuota į ES valstybes – 48,4 procento bendro Lietuvos eksporto (eksportas į NVS sudarė 19,2 proc. o, eksportas į ES ir NVS valstybes padidėjo atitinkamai 12 proc. ir 7,7 proc.). Didžiausios įtakos 2002 m. eksporto rezultatams turėjo sumažėjęs mineralinių produktų bei sparčiai augantis transporto priemonių eksportas (suremontuotų laivų eksportas į ES). Importuota prekių taip pat daugiausia iš ES valstybių – 45 procentai bendro Lietuvos importo (importas iš NVS sudarė 26,2 proc.), importas iš ES valstybių padidėjo 13,6 procento, o iš NVS sumažėjo 0,9 procento. Metinius importo rezultatus lėmė sparčiai augantis (45,9 proc.) investicinių prekių importas.

2002 m. oficialiųjų tarptautinių atsargų srautas buvo teigiamas (1,61 mlrd. litų). Lietuvos tarptautinės oficialiosios atsargos per 2002 metus padidėjo 20 proc. ir Lietuvos banko duomenimis, 2002 m. gruodžio mėnesį buvo 8012,7 mln. litų.

Išankstiniais duomenimis, einamosios sąskaitos deficitas 2002 metais siekė 2,4 mlrd. litų. Palyginti su 2001 m., jis padidėjo 118,4 mln. litų, tačiau kaip ir 2001 m. buvo gana žemo lygio ir sudarė 4,8 procento BVP.

2002 m. einamosios sąskaitos deficitą didino 21 proc. sumažėjęs teigiamas einamųjų pervedimų balansas ir 2,9 proc. padidėjęs neigiamas užsienio prekybos balansas. 8,9 proc. padidėjęs teigiamas paslaugų balansas ir 8,7 proc. sumažėjęs neigiamas pajamų balansas mažino einamosios sąskaitos deficitą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 metais ir toliau vykdė griežtą fiskalinę politiką, tęsė fiskalinį konsolidavimą, įgyvendino struktūrines reformas. 2001 metais bendro šalies biudžeto fiskalinis deficitas buvo 1,6 procento BVP, o 2002 metų duomenimis, jis sumažėjo iki 1,2 procento BVP.

2002 m. spalio 1 d. tiesioginių užsienio investicijų srautas Lietuvoje sudarė 2,67 mlrd. litų. Palyginti su 2001 m., šių investicijų srautas padidėjo 882,4 mln. litų, arba beveik 50 proc. Pabrėžtina yra tai, kad tiesioginių investicijų atėjimas siejamas su „plyno lauko“ investicijomis, skirtingai nuo ankstesnių metų, kai užsienio investuotojai įsigydavo Lietuvos turto per privatizavimo programas.

Esant deficitiniam biudžetui, visa valstybės skola 2002 m. didėjo, nors vertinant jos santykį su BVP fiksuojamas 1,2 proc. sumažėjimas, o užsienio skolos – net 2,7 procento. Ir toliau buvo vykdoma Vyriausybės nuostata plėsti Lietuvos kapitalo rinką ir investuotojų bazę. Palyginti nedidelis Vyriausybės skolinimosi poreikis bei nemažas bankų likvidumas užtikrino 2002 m. Lietuvos kapitalo rinkoje palankias skolinimosi litais sąlygas. Vidaus kapitalo rinkoje, kartu ir Vyriausybės vertybinių popierių rinkoje, palūkanų normos ir toliau mažėjo. Išleistų VVP vidutinių metinių palūkanų normų svertinis vidurkis, palyginti su 2001 metais, sumažėjo nuo 6,46 proc. iki 4,62 proc. Mažiausia patvirtinta palūkanų norma buvo 2,8 proc. (6 mėn. išdo vekseliai), didžiausia – 6,494 proc. (10 metų trukmės obligacijos). 2002 m. ir toliau buvo ilginama litais denominuotų VVP trukmė. 2002 m. pirmą kartą buvo išplatinta 10 metų trukmės obligacijų emisija, pradėti platinti 3 metų trukmės taupymo lakštai.

Komeraciniai bankai, nustatydami palūkanų normas už paskolas, atsižvelgia į vidutines palūkanas už platinamus VVP. 2002 metų pabaigoje vidutinės metinės palūkanos už paskolas litais buvo 6,08 procento (2001 m. – 8,13 proc.), už paskolas užsienio valiuta – 4,71 procento. (2001 m. – 5,66 proc.).

Lietuvos ekonominę pažangą ir finansinę sistemą palankiai įvertino ir visos trys reitingų agentūros.

FITCH reitingų agentūros pranešime pabrėžiama, kad Lietuvos finansų sistema yra stabili ir patikima, šalis pasiekė didelės pažangos. Vyriausybei tęsiant griežtą fiskalinę politiką ir nuosekliai įgyvendinant sparčias struktūrines reformas, šalis sėkmingai pažengė integracijos į ES keliu ir yra pakviesta į NATO aljansą.

2002 m. peržiūrėti šalies skolinimosi reitingai. Pagal ilgalaikius įsipareigojimus nacionaline valiuta Lietuva priskirta aukščiausiai – A reitingu vertinamų šalių grupei. Lietuvos ilgalaikis investicinis reitingas, skolinantis užsienio valiuta, padidintas iki BBB (iki šiol buvo BBB–), skolinimosi nacionaline valiuta reitingas padidintas iki A– (buvo BBB+).

2002 metų lapkritį tarptautinė reitingų agentūra „Moody's“ net trimis punktais padidino šalies skolinimosi užsienio valiuta reitingą – nuo buvusio Ba1 (perspektyva pozityvi) iki Baa1 (perspektyva stabili).

Lygiai taip pat Lietuvos kredito reitingą įvertino ir agentūra „Standard & Poor's“, pakėlusį ilgalaikius skolinimosi užsienio valiuta reitingus nuo BBB– iki BBB. Tai buvo pirmasis šios agentūros Lietuvai suteikto reitingo pasikeitimas nuo pradinio reitingo nustatymo 1997 metais.

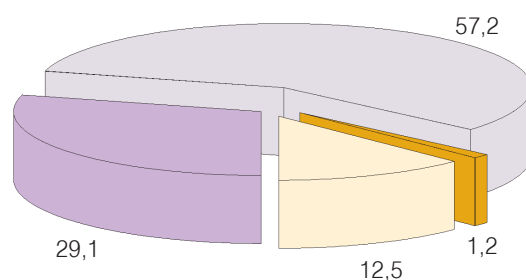
Visa valstybės skola skirstoma į tiesioginę – skoliniai įsipareigojimai, priimti valstybės vardu, ir netiesioginę – skoliniai įsipareigojimai, dėl kurių buvo suteiktos valstybės garantijos. Savo ruožtu tiesioginė ir netiesioginė skolos skirstomos į vidaus – įsipareigojimai, priimti litais, ir užsienio – įsipareigojimai, priimti užsienio valiuta (1 diagrama).

Tiesioginiai valstybės įsipareigojimai (priimti valstybės vardu litais ir užsienio valiuta) padidėjo 642,7 mln. litų ir buvo 11 366,5 mln. litų.

Visos valstybės skolos struktūra 2002 12 31, proc.

1 diagrama

Tiesioginė skola: ■ vidaus ■ užsienio
Netiesioginė skola: ■ vidaus ■ užsienio

Tiesioginė vidaus skola (valstybės įsipareigojimai litais) 2002 metų pabaigoje buvo 3830,9 mln. litų, arba 29,1 proc. visos valstybės skolos. Vidaus skolos struktūrą sudarė VVP – 3569 mln. litų, Lietuvos Respublikos įstatymų pripažinta valstybės skola – 211,3 mln. litų ir skola akcinei bendrovei bankui „Hansa-LTB“ – 50,6 mln. litų (2 diagrama).

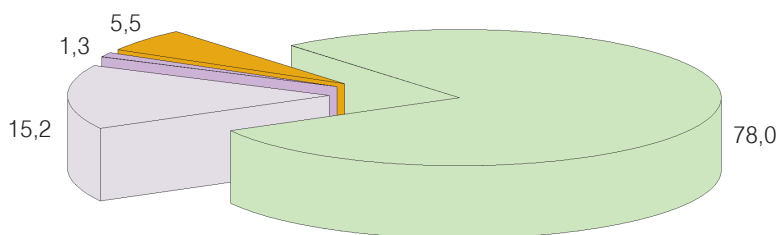
2002 metais valstybė pasiskolino litais išplatinusi VVP: 659,6 mln. litų vertės išdo vekselių, 398,5 mln. litų vertės taupymo lakštų, 949,3 mln. litų vertės obligacijų. Per tą patį laikotarpį buvo išpirkta 631,4 mln. litų vertės išdo vekselių, 95,6 mln. litų vertės taupymo lakštų ir 367,9 mln. litų vertės obligacijų bei tikslinių VVP.

Trumpalaikiai VVP (išdo vekseliai ir taupymo lakštai) metų pabaigoje sudarė 580,9 mln. litų, arba 15,2 proc. visos tiesioginės vidaus skolos; ilgalaikiai įsipareigojimai (taupymo lakštai, obligacijos, paskolos ir kiti) – 3250 mln. litų, arba 84,8 proc. visos tiesioginės vidaus skolos.

Tiesioginės vidaus skolos struktūra pagal instrumentus 2002 12 31, proc.

2 diagrama

■ Ilgalaikiai VVP ■ Trumpalaikiai VVP ■ Skola AB bankui „Hansa – LTB“
■ LR įstatymų pripažinta valstybės skola

Tiesioginė užsienio skola (valstybės įsipareigojimai užsienio valiuta) 2002 metais sumažėjo 260 mln. litų ir 2002 m. gruodžio 31 d. siekė 7535,6 mln. litų, arba 57,2 proc. visos valstybės skolos.

Visi tiesioginiai valstybės įsipareigojimai užsienio valiuta metų pabaigoje buvo ilgalaikiai.

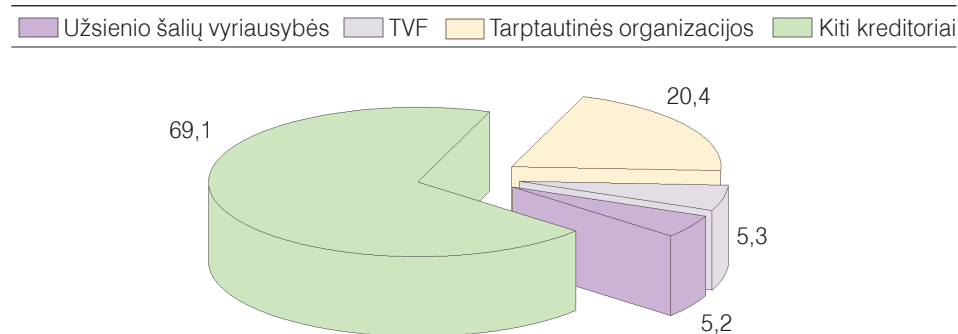
2002 metais valstybė pasiskolino užsienio valiuta beveik 1645 mln. litų ir 1303,5 mln. litų grąžino užsienio kreditoriams. Pagrindiniai skolos instrumentai, 2002 metais skolinantis užsienio rinkose ir bankuose, buvo obligacijos ir ilgalaikės paskolos: valstybė pasiskolino 1381,1 mln. litų, išplatinusi 400 mln. euroobligacijų emisiją, ir 128,2 mln. litų – pasirašiusi sutartis dėl ilgalaikių paskolų su tarptautinėms plėtros organizacijomis bei užsienio šalių vyriausybėmis. Dar 135,7 mln. litų (39,3 mln. eurų) buvo pasiskolinta išplatinus trumpalaikius vertybinius popierius (birželį jie buvo išpirkti).

Per metus buvo išpirkta užsienyje išplatintų trumpalaikių ir ilgalaikių VVP už 797,9 mln. litų, grąžinta 138,9 mln. litų paskolų Tarptautiniam valiutos fondui, 84,9 mln. litų – Pasaulio bankui, 28,3 mln. litų – Norvegijos kredito organizacijai A/S Eksportfinans bei 253,5 mln. litų – kitoms tarptautinėms organizacijoms ir komerciniams kreditoriams.

Metų pabaigoje valstybė buvo skolinga užsienio valiuta: užsienio komerciniams bankams ir finansų institucijoms – 5203,2 mln. litų; Pasaulio bei Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankams, Europos bei Šiaurės investicijų bankams ir kt. tarptautinėms institucijoms – 1538,4 mln. litų; Tarptautiniam valiutos fondui – 399,5 mln. litų; užsienio šalių valdymo institucijoms – 394,5 mln. litų (3 diagrama).

Tiesioginė užsienio skola pagal kreditorius 2002 12 31, proc.

3 diagrama

Netiesioginiai valstybės įsipareigojimai (paskolos, dėl kurių suteiktos valstybės garantijos litais ir užsienio valiuta) 2002 metais sumažėjo 384,8 mln. litų ir buvo 1795 mln. litų.

Netiesioginė vidaus skola (valstybės garantijos, suteiktos litais) 2002 m. gruodžio pabaigoje buvo 152,9 mln. litų ir sudarė 1,2 proc. visos skolos. Per metus ji padidėjo 33,6 mln. litų dėl garantijų institucijų ir draudimo įmonių prisiimtų įsipareigojimų.

Negrąžintos trumpalaikės paskolos sudarė 77,1 mln. litų, arba 50,4 proc. netiesioginės vidaus skolos.

Netiesioginė užsienio skola (valstybės garantijos, suteiktos užsienio valiuta) per metus sumažėjo 418,4 mln. litų ir 2002 m. gruodžio 31 d. siekė 1642,2 mln. litų, arba 12,5 proc. visos valstybės skolos. Trumpalaikė skola buvo 54,5 mln. litų, t. y. 3,3 proc. visų įsipareigojimų užsienio valiuta, kurių įvykdymą garantavo valstybė; ilgalaikė – 1587,7 mln. litų, t. y. 96,7 proc. visų įsipareigojimų užsienio valiuta, kurių įvykdymą garantavo valstybė.

2002 metais valstybė suteikė kreditoriams tik dvi naujas garantijas dėl paskolų užsienio valiuta: Rusijos Federacijos akcinei bendrovei „Yukos Oil Corporation“ – dėl 75 mln. JAV dolerių (248,36 mln. litų) teikiamos paskolos akcinei bendrovei „Mažeikių nafta“ ir Šiaurės investicijų bankui – dėl 4,34 eurų (14,99 mln. litų) teikiamos paskolos valstybės įmonei „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija“.

2002 metais kreditoriams buvo gražinta užsienio valiuta apie 406 mln. litų paskolų su valstybės garantija, iš kurių 10,3 mln. litų trumpalaikių paskolų; 18,1 mln. litų – tarptautinėms organizacijoms ir 41,3 mln. litų – užsienio šalių valdymo institucijoms; 336,3 mln. litų – kitiems kreditoriams (užsienio ir Lietuvos komerciniams bankams bei organizacijoms).

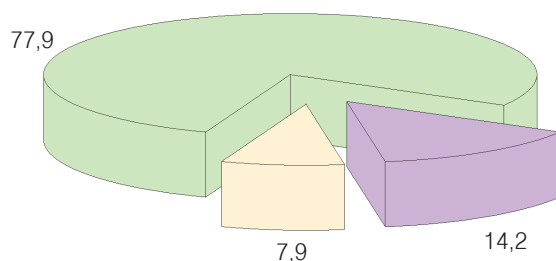
Vykdamas valstybės garantinius įsipareigojimus už finansinių sunkumų turinčius skolininkus: UAB „Šiaulių aerouostas“, AB „Lietuvos tara“, AB „Oruva“ ir kitus, užsienio kreditoriams buvo gražinta paskolų ir sumokėta palūkanų 76,8 mln. litų iš 98 mln. litų, numatytų valstybės biudžete probleminėms paskoloms.

Metų pabaigoje skolininkai, dėl kurių valstybė suteikė garantijas užsienio valiuta, buvo skolingi: užsienio komerciniams bankams, firmoms ir finansų institucijoms – 1309,3 mln. litų; Lietuvos komerciniams bankams – 326,8 mln. litų, užsienio šalių valdymo institucijoms – 196,9 mln. litų; Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankui – 87,2 mln. litų, Europos investicijų bankui – 60,7 mln. litų, Pasaulio bankui – 57,5 mln. litų, kitoms tarptautinėms finansų institucijoms – 22,3 mln. litų (4 diagrama).

Netiesioginė užsienio skola pagal kreditorius 2002 12 31, proc.

4 diagrama

■ Tarptautinės organizacijos ■ Užsienio šalių vyriausybės ■ Kiti kreditoriai

3.1. Valstybės skolinimasis pinigų ir kapitalo rinkose

Valstybės skolinimasis pinigų ir kapitalo rinkose apima Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių (toliau – VVP) išleidimą vidaus ir užsienio rinkose bei skolinimąsi iš užsienio komercinių bankų.

Pagrindinė Lietuvos Respublikos Vyriausybės skolinimosi rinkose priemonė yra Vyriausybės vertybinių popierių leidimas. 2002 metų gruodžio 31 d. valstybės skola už išleistus VVP sudarė 64,5 proc. visos valstybės skolos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybiniai popieriai – Lietuvos Respublikos vardu Lietuvos Respublikos Vyriausybės serijomis išleidžiami skoliniai įsipareigojimai, patvirtinantys emisijos sąlygose apibrėžtas teises ir pareigas, naudojami kaip valstybės skolinimosi būdas įstatymuose nustatytiems reikmėms finansuoti ir galintys būti antrinės vertybinių popierių apyvartos objektas, jeigu emisijos sąlygos nenustato ko kita.

Litais leidžiami Vyriausybės vertybiniai popieriai. Lietuvoje leidžiami tokie VVP: **Lietuvos Respublikos valstybės išdo vekseliai** – VVP, kurių galiojimo trukmė išleidimo metu neviršija vienerių metų; **Lietuvos Respublikos Vyriausybės obligacijos** – VVP, kurių galiojimo trukmė išleidimo metu viršija vienerius metus, ir **Lietuvos Respublikos Vyriausybės taupymo lakštai** – VVP, išleidžiami ne aukciono būdu ir pirminėje apyvartoje parduodami tik fiziniams asmenims per komercinių bankų ir finansų maklerio įmonių tinklą. Be šių VVP, dar yra **tikslinės paskirties Vyriausybės vertybiniai popieriai**, kurie buvo išleisti ne aukciono būdu pagal atskirus įstatymus.

2002 metų pabaigoje valstybės skola už litais išleistus VVP (įskaitant tikslinės paskirties VVP) ir taupymo lakštus sudarė 3569 mln. litų, iš kurių skola už aukciono būdu parduotus VVP sudarė 2467,8 mln. litų, skola už taupymo lakštus – 476,7 mln. litų, skola už tikslinės paskirties VVP – 524,5 mln. litų. 100 mln. litų sudarė skola už užsienyje litais išleistą 5 metų trukmės obligacijų emisiją. Valstybės skolos dalis už litais išleistus VVP, palyginti su 2001 metais, padidėjo 912,5 mln. litų, arba 34,35 proc.

Investuotojų į Lietuvoje leidžiamus VVP struktūra 2002 m., palyginti su 2001 m., pakito nežymiai. 2002 metų pabaigoje užsienio investuotojų įsigytų Lietuvos VVP dalis sumažėjo nuo 5,2 proc. iki 3,7 proc. visų apyvartoje esančių vertybinių popierių (įskaitant užsienyje litais išleistus VVP, bet neskaitant tikslinės paskirties VVP). 2002 m. pabaigoje pagrindiniai užsienio investuotojai buvo Estijos (10,6 mln. litų vertės VVP) komerciniai bankai (2001 m. pabaigoje – Latvijos komerciniai bankai (3,5 mln. litų vertės VVP)). 1,2 mln. litų vertės VVP priklausė JAV fiziniams asmenims. Tarp vietos investuotojų pagrindinė dalis apyvartoje esančių VVP, kaip ir ankstesniais metais, priklausė komerciniams bankams bei draudimo bendrovėms. 2002 metais, palyginti su 2001 metais, komercinių bankų turimų VVP dalis sumažėjo nuo 57,9 proc. iki 55,3 proc., o draudimo bendrovių turimų VVP dalis sumažėjo nuo 13,1 proc. iki 13 proc. (5 diagrama). Fizinų asmenų investicijos į VVP padidėjo nuo 7,8 proc. iki 14,7 proc.

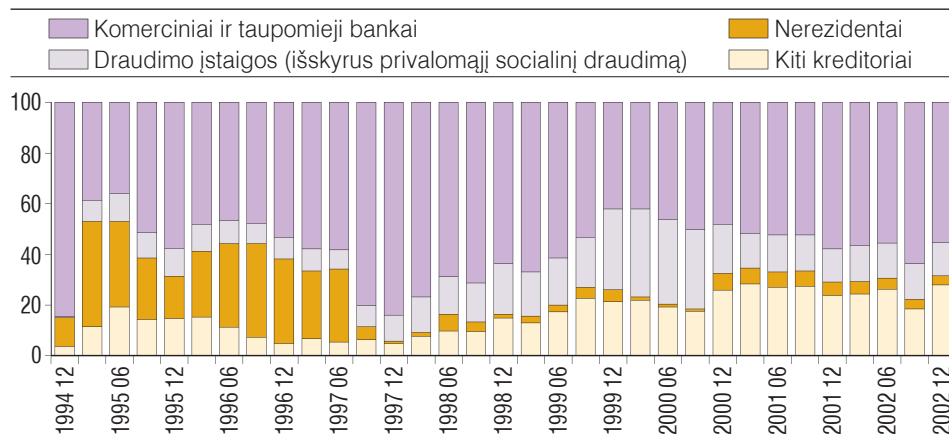
Aukciono būdu parduodami Vyriausybės vertybiniai popieriai. Pagrindinę VVP, išleidžiamų litais, dalį sudaro aukciono būdu parduodami vertybiniai popieriai – **Lietuvos Respublikos valstybės išdo vekseliai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės obligacijos**. VVP aukcionus organizuoja Lietuvos bankas. Aukcionuose gali dalyvauti tik tie Lietuvos ir užsienio komerciniai bankai bei finansų maklerio įmonės, kurie pasirašė su Lietuvos banku aukciono dalyvio sutartį ir atitinka Lietuvos banko aukciono dalyviams nustatytus reikalavimus.

Finansų ministerija 2002 metais paskelbė 45 Vyriausybės vertybinių popierių aukcionus; iš jų 4 dešimties metų trukmės obligacijų aukcionus (3 iš jų – ankstesnių emisijų papildymas), 3 – septynerių metų trukmės (2 iš jų – ankstesnių emisijų

Investavimas į Vyriausybės vertybinius popierius

5 diagrama

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS SKOLA, 2002

papildymas), 11 – penkerių metų trukmės (7 iš jų – ankstesnių emisijų papildymas), 12 – trejų metų trukmės (8 iš jų – ankstesnių emisijų papildymas) bei 12 – vienerių metų trukmės išdo vekselių (6 iš jų – ankstesnių emisijų papildymas) ir 3 – pusės metų trukmės išdo vekselių aukcionus.

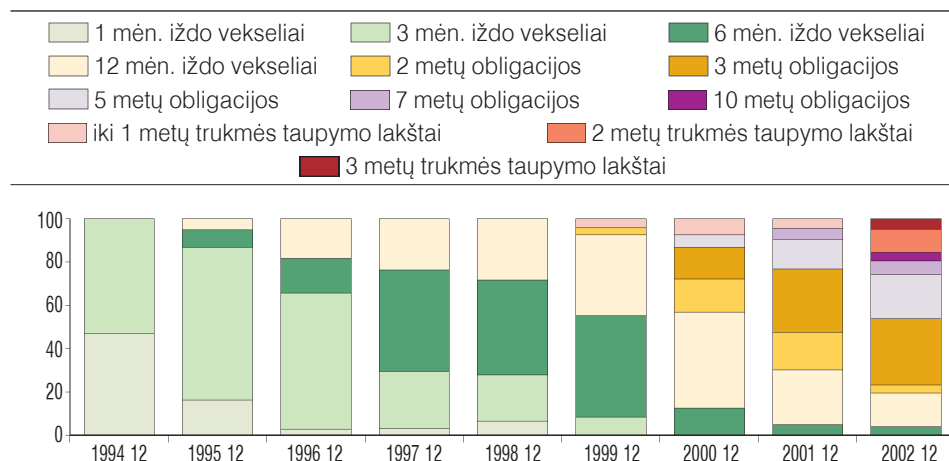
Siekiant standartizuoti Vyriausybės leidžiamus VVP, 2002 metais buvo mažiau platinama septynerių metų trukmės obligacijų ir visai atsisakyta platinti dvejų metų trukmės obligacijas.

2002 metais pirmą kartą vidaus rinkoje buvo pradėtos platinti dešimties metų trukmės obligacijos. Pirmasis dešimties metų trukmės obligacijų aukcionas vidaus rinkoje (2002 m. kovo 18 d.) buvo sėkmingas, investuotojai rodė didelį susidomėjimą šiais vertybiniais popieriais. Aukščiausia vidutinė metinė dešimties metų trukmės obligacijų palūkanų norma buvo nustatyta pirmojo aukciono metu ir sudarė 6,150 proc., vėliau ji nuolat mažėjo ir paskutiniame tokios trukmės obligacijų aukcione pasiekė žemiausią ribą – 5,871 proc.

2002 metais, palyginti su 2001 metais, valstybės skola už aukcionuose parduotus litais denominuotus VVP padidėjo nuo 1719,1 mln. litų iki 2657,8 mln. litų ir sudarė 71,95 proc. visų litais išleistų VVP. 2002 m. pabaigoje didžiausią neišpirktų VVP, parduotų aukcionuose, nominalios vertės dalį – 941,0 mln. litų (36,65 proc.) – sudarė trejų metų trukmės obligacijos. Įvairios trukmės litais denominuotų neišpirktų obligacijų nominali vertė sudarė 1986,9 mln. litų (76,8 proc.), o išdo vekselių – 600,3 mln. litų (23,2 proc.) (6 diagrama).

Įvairios trukmės vyriausybės vertybinių popierių lyginamoji dalis

6 diagrama

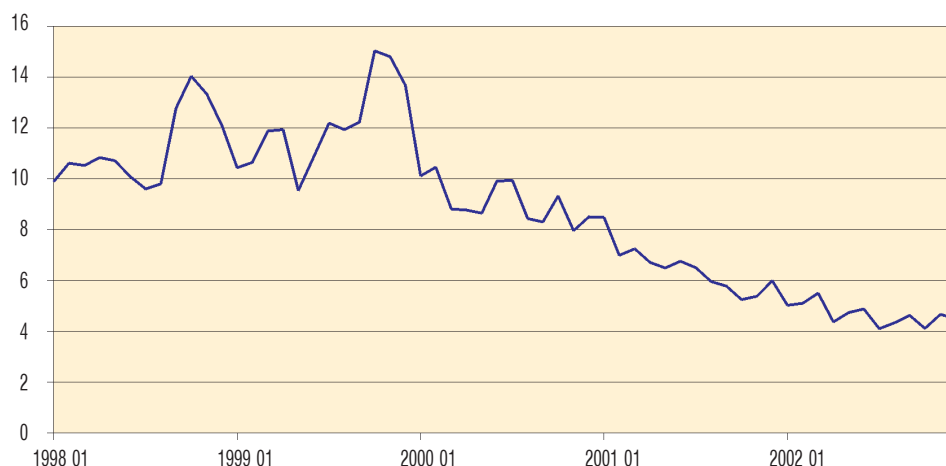

2002 metais litais išleistų VVP vidutinių metinių palūkanų normų svertinis vidurkis, palyginti su 2001 metais, sumažėjo nuo 6,46 proc. iki 4,62 proc. Šis rodiklis yra 459 baziniais punktais (bp) didesnis negu vidutinės metinės infliacijos lygis.

Litais denominuotų rinkoje platinamų VVP vidutinių metinių palūkanų normų svertinio vidurkio kitimas 1998–2002 metais pavaizduotas 1 grafike.

Litais denominuotų apyvartinių VVP vidutinių metinių palūkanų normų svertinis vidurkis 1998–2002 m.

1 grafikas

Vidutinių metinių palūkanų normų už taupymo lakštus svertinis vidurkis, palyginti su 2001 metais, sumažėjo nuo 6,89 proc. iki 4,84 proc., už išdo vekselius – nuo 5,67 proc. iki 3,69 proc., už obligacijas – nuo 7,24 proc. iki 5,20 proc. Žemiausia aukcionų metu pasiūlyta palūkanų norma buvo už šešių mėnesių trukmės išdo vekselius ir sudarė 2,8 proc. (2002 m. spalio 7 d. aukcionas), didžiausia – už dešimties metų trukmės obligacijas ir siekė 6,494 proc. (2002 m. kovo 18 d. aukcionas). Mažesni skolinimosi kaštai atspindi ekonominių sąlygų pasikeitimą (padidėjusį laisvų lėšų perteklių vidaus rinkoje bei didesnę rinkos dalyvių investavimo poreikį), šalies kredito rizikos sumažėjimą bei didesnę rinkos dalyvių pasitikėjimą Vyriausybės politika.

Litais denominuotų antrinės apyvartos Vyriausybės vertybinių popierių vidutinių metinių palūkanų normų svertinių vidurkių raida nuo VVP leidimo pradžios parodyta 1 lentelėje.

Litais denominuotų apyvartinių Vyriausybės vertybinių popierių vidutinių metinių palūkanų normų svertiniai vidurkiai 1994–2002 m., proc.

1 lentelė

Periodas	Išdo vekseliai					Obligacijos					Išdo vekseliai ir obligacijos	Taupymo lakštai			Visi VFP		
	iki 1 mėn.	3 mėn.	6 mėn.	12 mėn.	visi	2 m.	3 m.	5 m.	7 m.	10 m.		visos	iki 12 mėn.	2 m.		3 m.	visi
1994 m. vid.	11,26	21,25	-	-	20,38							20,38				20,38	
1995 m. vid.	27,55	26,09	27,22	20,15	26,65							26,65				26,65	
1996 m. vid.	20,64	20,02	15,81	20,13	19,80							19,80				19,80	
1997 m. vid.	6,83	8,79	9,20	9,25	8,90							8,90				8,90	
1998 m. vid.	8,78	10,70	11,28	12,29	11,00							11,00				11,00	
1999 m. vid.	8,12	10,33	12,25	13,65	11,40	13,73					13,73	11,43	10,45		10,45	11,39	
2000 m. vid.	-	7,49	8,54	9,90	8,85	11,13	11,07	10,50			10,99	9,34	9,85		9,85	9,36	
2001 m. vid.	-	-	5,67	5,67	5,67	7,78	7,07	7,04	7,52		7,24	6,41	7,65	6,27	6,89	6,46	
2002 m. vidurkis	-	-	3,21	3,84	3,69	-	4,86	5,16	5,72	5,98	5,20	4,57	-	5,01	4,56	4,84	4,62

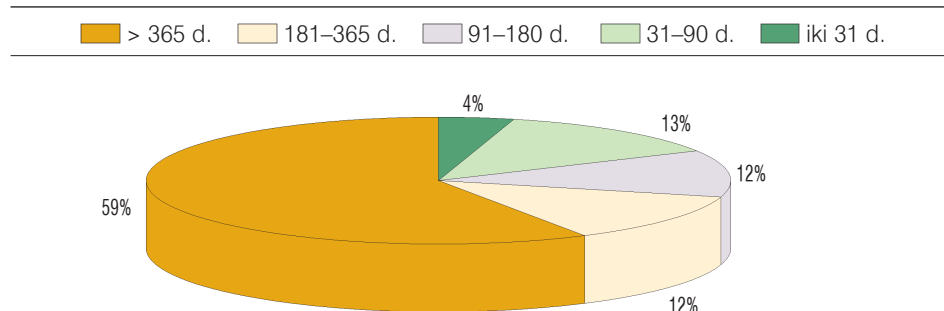
2002 metų pabaigoje neišpirktų litais denominuotų VVP vidutinė svartinė nominali išleidimo trukmė buvo 1269 dienos (2001 metų pabaigoje – 951 diena), likutinė trukmė – 896 dienos (2001 metų pabaigoje – 674 dienos).

Šių rodiklių padidėjimui turėjo įtakos tai, kad buvo paskelbta dešimties metų trukmės obligacijų emisija, padidėjo trejų ir penkerių metų trukmės obligacijų lyginamoji dalis, o neišpirktų išdo vekselių dalis sumažėjo. Ateinančiais metais numatoma ir toliau ilginti litais denominuotų VVP vidutinę trukmę, didinant ilgesnės trukmės VVP išleidimo apimtį.

Antrinė aukcionuose parduodamų VVP apyvarta gali būti atliekama Nacionalinėje vertybinių popierių biržoje (pagal jos nustatytas taisykles) ir už jos ribų. 2002 metais Nacionalinėje vertybinių popierių biržoje antrinė VVP apyvarta siekė 1375,0 mln. litų (2001 metais – 1001,1 mln. litų).

Antrinės VVP apyvartos (pagal likutinę trukmę) rezultatai 2002 m. (procentais)

7 diagrama

Taupymo lakštai. Taupymo lakštai Lietuvos VVP rinkoje pasirodė 1999 m. balandžio mėn. Tai ne aukciono būdu platinami tik fiziniams asmenims skirti VVP. Pagrindiniai šių VVP privalumai – galimybė investuoti mažesnę sumą negu į aukciono būdu platinamus VVP ir teisė pareikalauti išpirkti šiuos vertybinius popierius anksčiau negu paskutinę jų galiojimo dieną, neprarandant nustatytos palūkanų normos dalies. Taupymo lakštų galima įsigyti iš platintojų – komercinių bankų ir finansų maklerio įmonių, kurie su Finansų ministerija yra sudarę šių vertybinių popierių platinimo sutartis.

Nuo taupymo lakštų platinimo pradžios iš viso išplatinta 833,5 mln. litų nominalios vertės taupymo lakštų. 2002 metų pabaigoje pirmą kartą buvo pradėti platinti trejų metų trukmės taupymo lakštai. Buvo išplatintos dvi šių taupymo lakštų emisijos (nominalia verte už 151,47 mln. litų), kurios sudarė 38 proc. visų per metus išplatintų taupymo lakštų nominalios vertės. Didelis taupymo lakštų populiarumas rodo pasitikėjimą Vyriausybės politika bei šalies finansų sistema.

Per visus 2002 m. buvo išplatinti dar 5 naujų emisijų dvejų metų trukmės taupymo lakštai (240,37 mln. litų nominalios vertės) ir baigti platinti 2001 metų pabaigoje paskelbtos emisijos tos pačios trukmės taupymo lakštai (per 2002 metus jų išplatinta už 6,71 mln. litų nominalios vertės).

Skola už taupymo lakštus 2002 m. pabaigoje sudarė 13,36 proc. visų neišpirktų VVP litais vertės. Per 2002 m. taupymo lakštų buvo išpirkta už 95,59 mln. litų, iš kurių prieš laiką išpirkta už 13,91 mln. litų (14,55 proc.).

Tikslinės paskirties Vyriausybės vertybiniai popieriai. Valstybės skola už VVP, išleistus bankams restruktūrizuoti ir atsiskaityti su likviduojamo Lietuvos akcinio inovacinio banko kreditoriais, 2002 m. pabaigoje, palyginti su 2001 m., sumažėjo

nuo 663,7 mln. litų iki 524,54 mln. litų ir sudarė 14,7 proc. visų litais išleistų VVP. Bankams restruktūrizuoti skirtų VVP nominali vertė 2002 m. pabaigoje sudarė 292,17 mln. litų; su likviduojamo Lietuvos akcinio inovacinio banko kreditoriais – juridiniais asmenimis ir įmonėmis, neturinčiomis juridinio asmens teisių, – atsiskaityti skirtų VVP nominali vertė sudarė 228,9 mln. litų, su likviduojamo Lietuvos akcinio inovacinio banko kreditoriais – fizinais asmenimis – atsiskaityti skirtų VVP nominali vertė – 3,47 mln. litų.

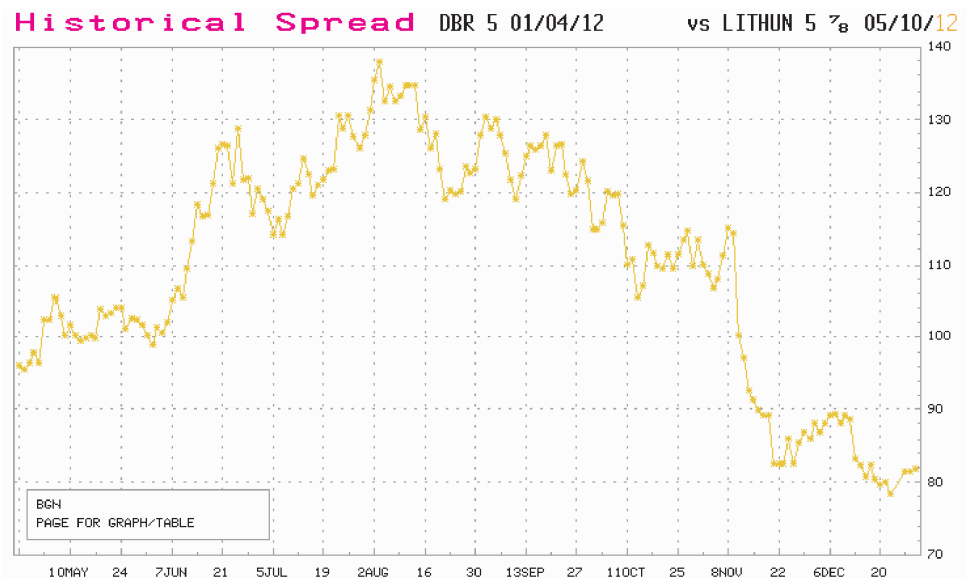
Skolinimasis užsienio rinkose. Išleisdama VVP tarptautinėse finansų rinkose, Finansų ministerija naudoja užsienio investicinių bankų paslaugomis. Skolinantis užsienio rinkose, dažniausiai naudojama priemonė – euroobligacijos.

2002 metais užsienio valiuta tarptautinėse rinkose buvo paskelbtos dvi euroobligacijų emisijos. 2002 m. sausio 24 d. tarpininkaujant bankui *BNP Paribas* buvo išplatinti 6 mėn. trukmės 40 mln. eurų vertės išdo vekseliai, kurių palūkanų norma buvo 3,62 proc. Šios emisijos išdo vekseliai gegužės 16 d. buvo išpirkti.

2002 m. gegužės 8 d. Finansų ministerija, tarpininkaujant bankams *UBS Warburg* ir *JP Morgan*, tarptautinėse finansų rinkose sėkmingai išplatino 10 metų trukmės 400 mln. eurų vertės euroobligacijas. Šios emisijos euroobligacijų atkarpos dydis yra 5,875 proc., rizikos priedas – 94 baziniai punktai virš 10 metų trukmės Vokietijos Vyriausybės vertybinių popierių etalono. Gautos lėšos buvo panaudotos 1997 metais paskelbtos emisijos 200 mln. JAV dolerių vertės obligacijoms išpirkti, valstybės biudžeto deficitui finansuoti bei kitiems įstatymų nustatytiems tikslams.

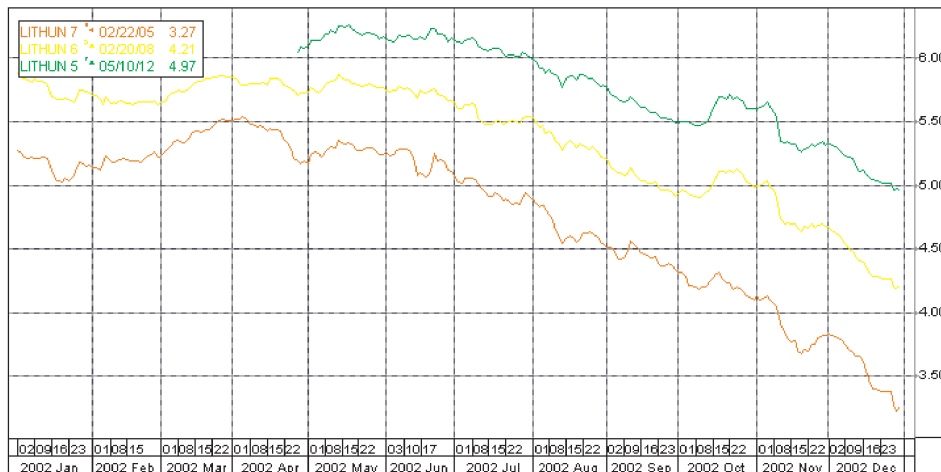
2002 metais užsienio rinkose paskelbtos euroobligacijų emisijos rizikos priedo kitimas per metus parodomas 2 grafike.

2 grafikas

Trijų VVP euroobligacijų pajamingumo antrinėje rinkoje kitimas parodytas 3 grafike.

2002 metų pabaigoje valstybės skola už VVP, išleistus vidaus ir užsienio rinkose, buvo 8489,256 mln. litų (užsienio rinkose išleisti VVP sudarė 57,96 proc. šios skolos). Valstybės skolos dalis už vidaus ir užsienio VVP, palyginti su 2001 metais, padidėjo 1417,334 mln. litų (20,04 proc.).

3.2. Valstybės skolinimasis iš tarptautinių finansinių institucijų

Lietuvos Respublika yra keletu stambių tarptautinių finansinių organizacijų narė: Tarptautinio valiutos fondo, Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko, Europos Tarybos vystymo banko bei trijų Pasaulio banko grupės institucijų: Tarptautinio rekonstrukcijos ir plėtros banko, Tarptautinės finansų korporacijos, Daugiašalių investicijų garantijų agentūros.

Pasaulio banko grupės institucijų nare Lietuva tapo 1992 metais. Lietuva yra įsigijusi 1507 Tarptautinio rekonstrukcijos ir plėtros banko akcijas, 2341 Tarptautinės finansų korporacijos akciją bei 187 Daugiašalių investicijų garantijų agentūros akcijas.

Pirmą vietą pagal skolinimosi iš tarptautinių finansinių organizacijų apimtį užima Tarptautinis rekonstrukcijos ir plėtros bankas, nuo 1992 metų suteikęs Lietuvai 455,4 mln. JAV dolerių paskolų, iš kurių 58,7 mln. JAV dolerių yra gražinta. Tarptautinis rekonstrukcijos ir plėtros bankas suteikė paskolas investiciniams projektams, apimantiems energetikos, aplinkosaugos, transporto, finansų, socialinį, sveikatos apsaugos bei švietimo sektorius. Be to, Tarptautinis rekonstrukcijos ir plėtros bankas taip pat yra suteikęs dvi Struktūrinio sureguliuojamo paskolas (80 mln. JAV dolerių ir 108,29 mln. EUR), skirtas Vyriausybės vykdomoms struktūrinėms reformoms paremti. Antroji Struktūrinio sureguliuojamo paskola (108,29 mln. EUR) suteikta bei pusė jos lėšų išmokėta 2000 metais. 2002 m. pagerėjus biudžeto lėšų surinkimui Lietuvos Respublikos Vyriausybė nusprendė atsisakyti antros struktūrinio pertvarkymo paskolos dalies išmokėjimo. 2002 m. Tarptautinis rekonstrukcijos ir plėtros bankas suteikė 29 mln. eurų paskolą Švietimo projektui finansuoti.

1992 metais Lietuvos Respublika tapo Tarptautinio valiutos fondo nare. Lietuvos kvota Tarptautiniame valiutos fonde specialia valiuta sudaro 144,2 mln. SST. Tarptautinis valiutos fondas Lietuvai suteikė 251,8 mln.¹ JAV dolerių paskolų, iš kurių 131,1 mln. JAV dolerių gražinta. Nuo 1998 metų iš Tarptautinio valiutos fondo daugiau nesiskolinama, tačiau Tarptautinis valiutos fondas teikia Lietuvos Vyriausybei konsultacinę pagalbą makroekonomikos srityje ir techninę pagalbą rinkos operacijų, pinigų politikos, bankų priežiūros, nacionalinių sąskaitų srityse bei sureguliuojant mokėjimų balansą. 2002 metais buvo tęsiamas bendradarbiavimas su Tarptautiniu valiutos fondu vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos banko ir

¹ Gražintos paskolos šioje sumoje neapskaitomos

Tarptautinio valiutos fondo 2001 m. pasirašytu ekonominės politikos memorandumu laikotarpiui iki 2002 m. gruodžio 31 d.

Lietuva yra įsigijusi 2000 Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko akcijų. Šis bankas nuo 1992 metų yra suteikęs Lietuvai 82,6 mln. JAV dolerių paskolų, iš jų 45,9 mln. JAV dolerių yra gražinta. Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko paskolomis buvo finansuojami energetikos ir transporto projektai. 2002 metais iš Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko valstybės vardu skolintasi nebuvo.

Be anksčiau paminėtų tarptautinių finansinių institucijų, paskolas Lietuvos Respublikai yra suteikę Europos investicijų bankas, Šiaurės investicijų bankas ir Europos Tarybos vystymo bankas.

Europos investicijų bankas Lietuvai nuo 1994 metų yra suteikęs 161,6 mln. JAV dolerių paskolų. Iš jų 12,4 mln. JAV dolerių yra gražinta. Bankas daugiausia investavo į transporto ir telekomunikacijų, energetikos, pramonės ir aplinkos apsaugos sektorius. Naujų paskolų 2002 metais Europos investicijų bankas nesuteikė.

Šiaurės investicijų bankas Lietuvai nuo 1996 metų yra suteikęs 37,98 mln. JAV dolerių paskolų. 2002 metais Šiaurės investicijų bankas suteikė 10 mln. eurų paskolą Lietuvos valstybės institucijų pastatų energijos taupymo investicijų projektui finansuoti.

Europos Tarybos vystymo bankas nuo 1997 metų yra suteikęs 10,4 mln. JAV dolerių paskolų socialiniams projektams finansuoti. 2002 metais Europos Tarybos vystymo bankas suteikė 2,9 mln. eurų paskolą Švietimo ir mokslo ministerijos mokslo ir studijų įstaigų renovavimo, rekonstravimo ir pagrindinių priemonių įsigijimo programai įgyvendinti.

2002 m. pabaigoje Lietuva buvo skolinga tarptautinėms finansinėms institucijoms, t. y. Tarptautiniam valiutos fondui, Tarptautiniam rekonstrukcijos ir plėtros bankui, Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankui, Europos investicijų bankui, Šiaurės investicijų bankui, Europos Tarybos vystymo bankui bei Europos Sąjungai 1,94 mlrd. litų, o tai sudarė 25,7 procento visos tiesioginės užsienio skolos. Iki 2002 m. pabaigos minėtoms tarptautinėms finansinėms institucijoms buvo gražinta 821,9 mln. litų, iš jų 377,5 mln. litų – 2002 metais.

3.3. Valstybės garantijų teikimas

Valstybės garantijos dėl paskolų buvo teikiamos tik valstybinės reikšmės infrastruktūros investiciniams projektams, įtrauktiems į Valstybės investicijų programą, finansuoti. 2002 m. valstybės suteiktų garantijų dėl užsienio kreditorių teikiamų paskolų suma buvo sumažinta iki 263,35 mln. litų, arba 61,9 proc., lyginant su 2000 metais bendra suteiktų garantijų suma (691,08 mln. litų).

2002 m. suteiktos šios valstybės garantijos:

- Šiaurės investicijų bankui, suteikusiam valstybės įmonei Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai 4,344 mln. eurų paskolą uosto krantinių Nr. 69, 70 rekonstravimo projektui finansuoti;

- Rusijos Federacijos akcinei bendrovei „Yukos Oil Corporation“, suteikusiai akcinei bendrovei „Mažeikių nafta“ ilgalaike 75 mln. JAV dolerių paskolą, skirtą investicijų programai įgyvendinti.

Vykdydama griežtą fiskalinę politiką, Vyriausybė nuo 2001 metų kryptingai mažino valstybės skolinimąsi bei dėl paskolų suteikiamų valstybės garantijų limitą. 2003 metais naujų valstybės garantijų nenumatyta suteikti.

2002 metais buvo sėkmingai vykdomi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. sausio 7 d. nutarime Nr. 4 „Dėl valstybės vidutinės trukmės skolinimosi politikos kryptių patvirtinimo“ nustatyti skolinimosi politikos tikslai.

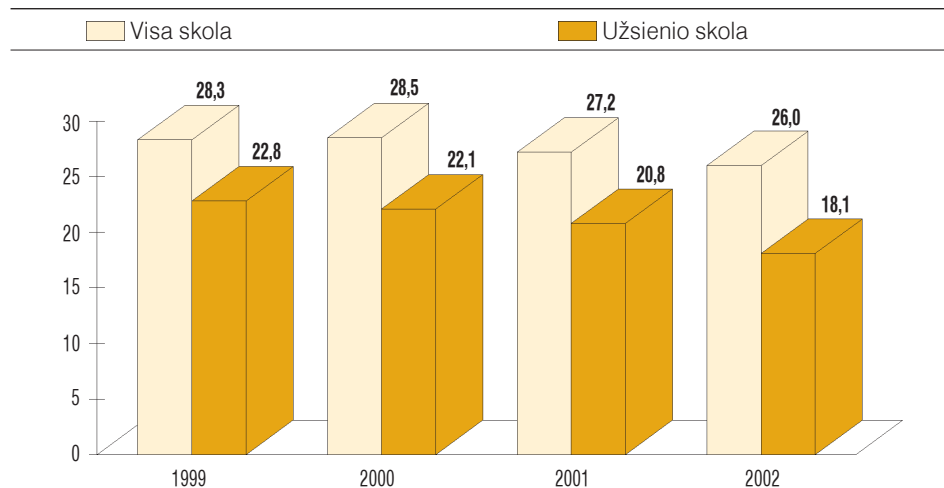
Esant deficitiniam valstybės biudžetui dalį valstybės išlaidų vėl teko finansuoti iš skolintų lėšų, ir 2002 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme buvo nustatytas **1100 mln. litų valstybės grynojo skolinimosi limitas** (paimtos tais metais paskolos, atėmus gražintąsias). Šis limitas, palyginti su ankstesniais metais (2001 m. – 1400 mln. litų; 2000 m. – 1600 mln. litų, 1999 m. – 2900 mln. litų), buvo sumažintas.

Faktinio 2002 m. valstybės grynojo skolinimosi apimtis neviršijo nustatyto limito ir sudarė 1072,0 mln. litų.

Visa valstybės skola 2002 metams baigiantis buvo 13 161,5 mln. litų. Nors absoliutus valstybės skolos dydis padidėjo 257,9 mln. litų, tačiau santykinis jos dydis, t. y. santykis su bendroju vidaus produktu (BVP), per metus sumažėjo 1,2 proc., o užsienio skolos – net 2,7 proc. (8 diagrama).

Visos valstybės skolos ir BVP santykis 1999–2002 metais, proc.

8 diagrama

2002 metais valdant skolą buvo griežtai laikomasi visų Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytų skolos limitų, kurie apriboja valstybės skolinimąsi, valstybės garantijų suteikimą, skolos dydį ir nustato visos skolos struktūrą (2 lentelė).

Skolos limitai 2002 m. gruodžio 31 d.

2 lentelė

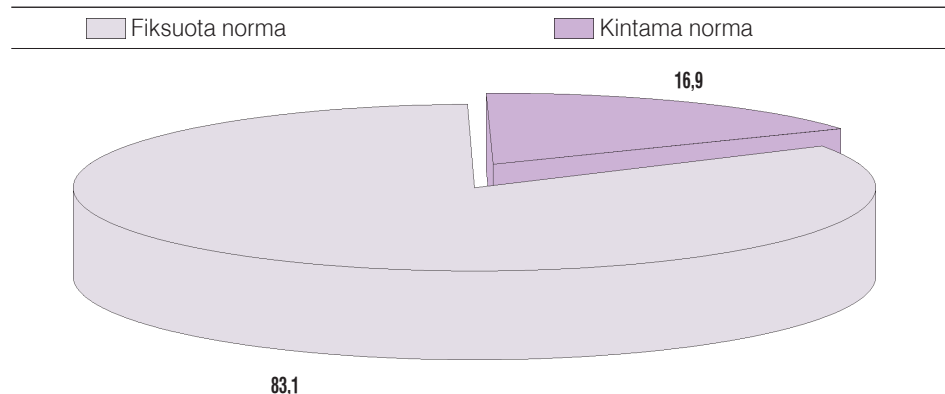
Pavadinimas	Nustatytas dydis	Faktinis dydis
Grynasis skolinimasis, mln. litų	1.100,0	1.072,0
Valstybės skolos dalis iš bendrojo vidaus produkto (ne daugiau), proc.	30,0	26,0
Užsienio skolos dalis iš bendrojo vidaus produkto (ne daugiau), proc.	25,0	18,1
Valstybės vardu priimtoms užsienio skolos eurais dalis visoje užsienio skoloje (ne mažiau), proc.	75,0	76,0
Trumpalaikės skolos dalis visoje valstybės skoloje (ne daugiau), proc.	25,0	5,4
Valstybės išlaidų palūkanoms už paskolas dalis iš metinių valstybės biudžeto pajamų (ne daugiau), proc.	15,0	7,5
Tiesioginių valstybės skolinių įsipareigojimų už fiksuotą palūkanų normą dalis visų tiesioginių skolinių įsipareigojimų (ne mažiau), proc.	70,0	83,1
Garantijų institucijų ir draudimo įmonių priimti įsipareigojimai, dėl kurių suteikta valstybės garantija, mln. litų	250,0	166,7
2002 metais pasirašomos naujos valstybės garantijos, mln. litų	400,0	263,3

Siekdama išvengti palūkanų normos kitimo rizikos ir jos įtakos skolos aptarnavimo išlaidų stabilumui, valstybė vis daugiau skolinosi už fiksuotą palūkanų normą, ir 2002 metams baigiantis **tiesioginiai valstybės įsipareigojimai už fiksuotą palūkanų normą** sudarė 83,1 proc. visų tiesioginių valstybės įsipareigojimų (9 diagrama).

Jau keletą metų įgyvendinama Vyriausybės nuostata **skatinti vidaus finansų**

**Tiesioginė valstybės skola 2002 12 31
pagal palūkanų normos tipą, proc.**

9 diagrama

rinkos plėtrą, todėl vis daugiau skolinamasi vidaus rinkoje.

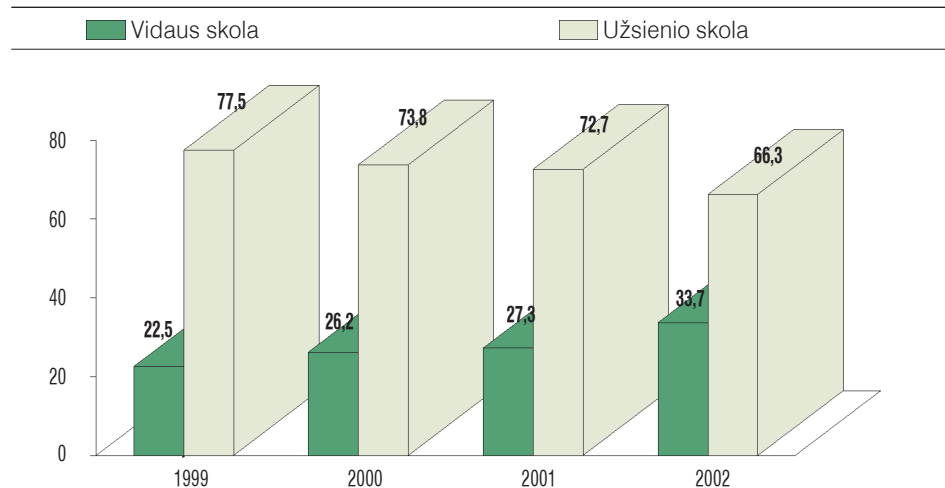
Tiesioginė vidaus skola per metus išaugo 902,7 mln. litų ir sudarė 3830,9 mln. litų, arba 33,7 proc. visos tiesioginės skolos (palyginti su 27,3 proc. 2001 m. pabaigoje) (3 diagrama).

Kadangi valstybė skatina vidaus finansų rinkos plėtrą, kartu išlaikydama grynojo skolinimosi limitą, skolinimasis užsienyje ribojamas.

Tiesioginė užsienio skola 2002 metais sumažėjo 260 mln. litų ir buvo 7535,6 mln. litų, arba 66,3 proc. visos tiesioginės skolos (palyginti su 72,7 proc. 2001 m. pabaigoje) (10 diagrama).

**Tiesioginės užsienio ir vidaus skolos proporcijos
1999–2002 metais, proc.**

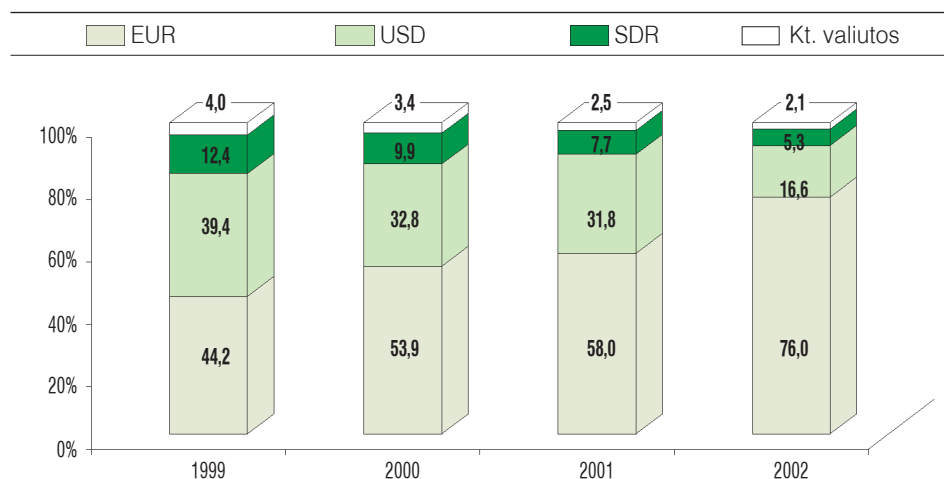
10 diagrama

Neatpažįstamai pasikeitė užsienio skolos struktūra pagal valiutas. Iki lito susiejimo su euru (2002 m. vasario 2 d.) užsienyje daugiausia buvo skolinamasi JAV doleriais, ir ši skolos dalis sudarydavo trečdalį visų valstybės vardu priimtų įsipareigojimų (2001 m. – 31,8 proc.). Vėliau, **siekdama apsaugoti užsienio skolą nuo valiutų kursų svyravimų**, valstybė vis daugiau skolinosi eurai, o 2002 metais beveik visos užsienyje pasiskolintos lėšos – apie 1615,6 mln. litų – buvo paimitos eurai. Baigiantis metams ši užsienio skolos dalis išaugo iki 76 proc. visos tiesioginės užsienio skolos, o skola JAV doleriais sumažėjo iki 16,6 proc. (11 diagrama).

Tiesioginė užsienio skola 1999–2002 metais pagal valiutos rūšį, proc.

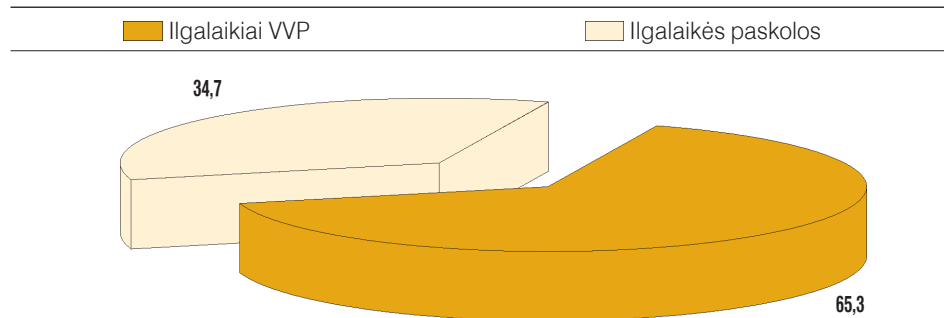
11 diagrama

Siekiant, kad užsienyje išplatinti VVP sudarytų vis didesnę tiesioginės užsienio skolos dalį, skolinantis 2002 metais užsienio rinkose jų buvo išplatinta už 1381,1 mln. litų ir metų pabaigoje jie sudarė beveik du trečdalius tiesioginės užsienio skolos – 65,3 proc. (12 diagrama).

Tiesioginė užsienio skola pagal instrumentus 2002 12 31, proc.

12 diagrama

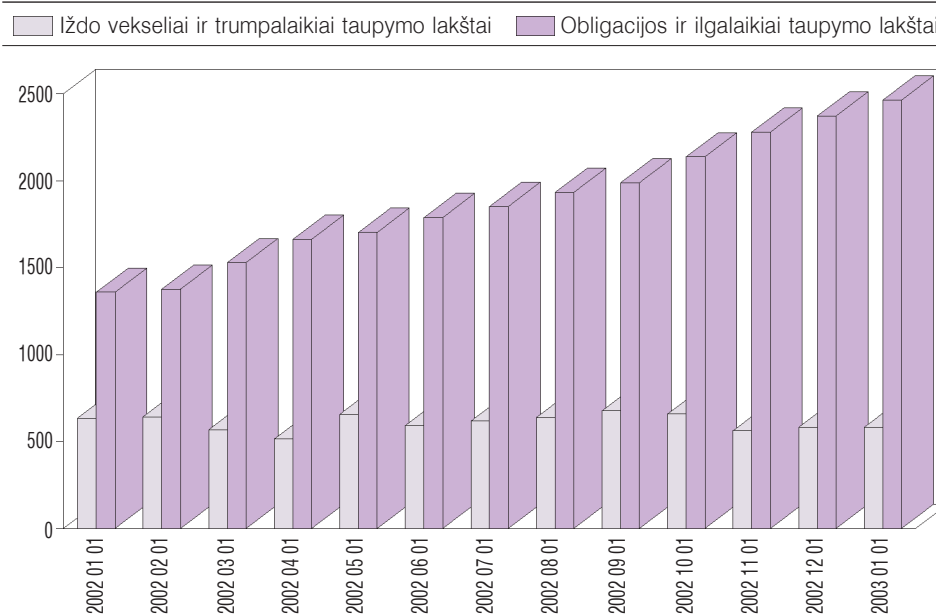

Mažinant skolos refinansavimo riziką vidaus ir užsienio finansų rinkose **buvo naudojami nauji ilgalaikiai skolos instrumentai**.

2002 metais valstybė skolinosi vidaus rinkoje leisdama beveik vien ilgalaikius Vyriausybės vertybinius popierius (VVP) – vidaus rinkoje pirmą kartą pradėti platinti trejų metų trukmės taupymo lakštai bei dešimties metų trukmės obligacijos. Taigi neišpirktų trumpalaikių VVP apimtis 2002 metais beveik nesikeitė, o ilgalaikių VVP apimtis didėjo ir metų pabaigoje keturis kartus viršijo trumpalaikių VVP apimtį (2463,6 mln. litų vertės ilgalaikių VVP ir 580,9 mln. litų – trumpalaikių VVP) (13 diagrama).

Neišpirktų VVP likučio pasikeitimas 2002 metais, mln. litų

13 diagrama

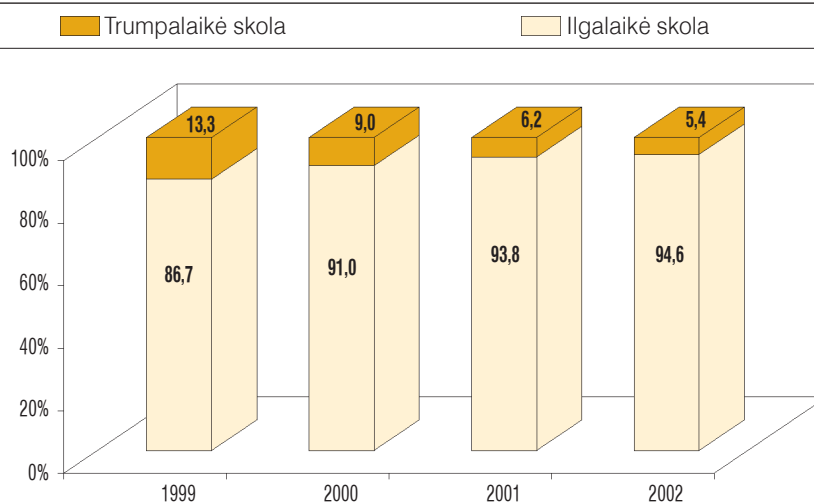
Užsienyje pirmą kartą buvo išplatintos dešimties metų obligacijos – 400 mln. eurų emisija, ir visi tiesioginiai valstybės įsipareigojimai užsienio valiuta (obligacijos ir paskolos) metų pabaigoje buvo ilgalaikiai.

Netiesioginių trumpalaikių valstybės įsipareigojimų (garantijų institucijų ir draudimo įmonių įsipareigojimai, kurių įvykdymą garantuoja valstybė) buvo 131,6 mln. litų, t. y. tik 7,3 proc. visų valstybės garantijų.

Taigi visa valstybės ilgalaikė skola 2002 m. pabaigoje buvo 12 449,1 mln. litų, arba 94,6 proc. valstybės skolos, trumpalaikė skola (įsipareigojimai, kurių trukmė neviršija vienerių metų) sumažėjo iki 712,4 mln. litų ir sudarė 5,4 proc. valstybės skolos (14 diagrama). Pagrindinę trumpalaikės skolos dalį – 81,5 proc. – sudarė iždo vekseliai, išplatinti vidaus rinkoje, – 580,9 mln. litų.

Visos valstybės skolos struktūra pagal trukmę 1999–2002 metais

14 diagrama

Vidutinės trukmės laikotarpiu Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir toliau ketina laikytis griežtos skolinimosi politikos bei užtikrinti valstybės išlaidų finansavimą iš skolintų lėšų kuo mažesnėmis sąnaudomis ir rizika.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintoje vidutinės trukmės skolinimosi politikoje yra numatytas skolos nuo BVP limitas, t. y. valstybės skola 2004 m. gruodžio 31 d. neturėtų viršyti 30 procentų, o užsienio skola – 25 proc. tų metų BVP.

Valstybės tiesioginis skolinimosi poreikis 2003 metais turėtų sudaryti apie 4300 mln. litų. Didžioji dalis pasiskolintų lėšų būtų skirta valstybės biudžeto deficitui finansuoti bei valstybės užsienio ir vidaus skolai gražinti. Skolinimosi poreikį numatoma finansuoti išleidžiant vidaus VVP, taip pat užsienio rinkose numatoma išplatinti 400 mln. eurų vertės euroobligacijų.

2003 m. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bei savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytas valstybės grynojo skolinimosi limitas – 900 mln. litų (2002 m. – 1100 mln. litų). Valstybės garantijos dėl naujų projektų 2003 metais nebus suteikiamos (2002 m. nustatytas limitas – 400 mln. litų).

Darant prielaidą, kad Vyriausybė ir toliau laikysis griežtos fiskalinės politikos, 2003 metų pabaigoje valstybės skolos (įskaitant ir valstybės suteiktas garantijas dėl vidaus ir užsienio paskolų) dalis nuo BVP turėtų būti apie 25,7 proc. (2002 metų pabaigoje – 25,96 proc.), vėliau šis dydis turėtų po truputį mažėti.

Vidaus rinkose išlikus palankiai situacijai, 2003 metais numatoma ir toliau didinti skolinių įsipareigojimų vidaus valiuta dalį, ilginti išleidžiamų skolinimosi priemonių (obligacijų, taupymo lėšų) vidutinę trukmę bei didinti Vyriausybės vertybinių popierių likvidumą antrinėje rinkoje. Tai turėtų dar labiau skatinti vidaus ir užsienio investicijas į Vyriausybės vertybinius popierius ir plėsti vidaus finansų rinką.

Skolinantis užsienio rinkose, numatoma siekti, kad užsienio valiuta denominuoti Vyriausybės vertybiniai popieriai sudarytų vis didesnę užsienio skolos dalį, o skolinimasis iš tarptautinių finansinių organizacijų mažėtų. Taip pat planuojama, kad užsienio skola eurais didės ir 2004 m. pabaigoje turėtų sudaryti daugiau nei 80 procentų valstybės vardu priimtoms tiesioginės užsienio skolos.

Pirmenybė bus teikiama skolinimuisi už fiksuotas palūkanas, siekiant sumažinti palūkanų kitimo riziką, skolos aptarnavimo išlaidų svyravimus. Tiesioginiai valstybės skoliniai įsipareigojimai už fiksuotą palūkanų normą turėtų sudaryti ne mažiau kaip 70 procentų visų valstybės vardu priimtų skolinių įsipareigojimų.

Trumpalaikė valstybės skola, t. y. įsipareigojimai, kurių pradinė trukmė nesiekia 1 metų, neturėtų viršyti 25 procentų valstybės skolos.

Tikimasi, kad vidutinės trukmės laikotarpiu Vyriausybei ir toliau laikantis griežtos fiskalinės politikos bei gerėjant Lietuvos makroekonominiams rodikliams bus gerinami valstybės tarptautiniai kredito reitingai. Tai leis sumažinti skolinimosi kaštus bei valstybės skolos aptarnavimo išlaidas. Taip pat būtų galima prognozuoti, kad iki įstojimo į ES bent viena tarptautinė reitingų agentūra padidins valstybės ilgalaikio skolinimosi užsienio valiuta tarptautinį kredito reitingą iki A–.